

Geen cent te makken? Overheid Nieuwe Stijl! Gebiedsorganisatie in crisistijd

Nu groenportefeuilles slinken en subsidies niet meer vanzelfsprekend zijn, moeten gebiedsontwikkende partijen creatief worden. Ook boombeheerders kunnen dezelfde of meer kwaliteit bereiken dan voor de crisis. Maar daar moet je wel wat voor willen doen. Op het congres Gebiedsontwikkeling in crisistijd laten enkele provincies zien dat samenwerking zoeken met andere partijen het toverwoord is. Dat kan projectrealisatie zonder hulp van subsidie kan, en zelfs structurele winst kan opleveren.

Auteur: Santi Raats

De zaal van villa Sonsbeek in het Sonsbeekpark te Arnhem zit driekwart vol met zo'n veertig aanwezigen, waaronder de sprekers. De boodschap van dit symposium is: er is minder overheidsgeld voor gebiedsontwikkeling. Hoe blijf je toch kwaliteit genereren?

De hort op

De drie presenterende provincies hebben alle dezelfde boodschap: er is geen geld, dus de netwerkorganisaties zijn aan zet, niet langer de overheid. Twee provincies hebben duidelijk lange ervaring met intensieve netwerkstructuren: Brabant en Friesland.

Joep van de Ven, gebiedscoördinator Kempenland en werkzaam bij de provincie Brabant, is al geruime tijd op een nieuwe manier aan het werk. Van de Ven ontwikkelt gebieden op regionaal niveau, maar onderstreept dat de rol van de gemeente daarbij erg belangrijk is. 'De subsidiepotjes zijn op. Daardoor is samenwerken met andere stakeholders nog belangrijker gewor-

den. Dat vereist van ambtenaren een andere mentaliteit en dus een andere manier van werken. Sinterklaas spelen is er niet meer bij dus je zult stakeholders op een andere manier moeten zien te binden. Projecten moeten meerwaarde creëren voor zowel overheid als het bedrijfsleven. Dit betekent dat de ambtenaar zich meer moet gaan verdiepen in de wensen van stakeholders. Zij moeten interactief naar buiten treden en gaan netwerken.'

Er zijn volgens Van de Ven verschillende manieren om aan geld te komen om groene doelstellingen te realiseren: 'Je kunt samenwerken met woningbouworganisaties, met toeristische en recreatieve organisaties, vrijwilligersorganisaties, je kunt een biomassacentrale oprichten en die markt betreden. Dat zijn slechts een aantal voorbeelden.' In een leefgebied bestaan altijd ambities. Indien er geen initiatieven waarneembaar zijn in zo'n samenleving, kun je als overheid actie stimuleren door bijeenkomsten te organiseren. Van de Ven heeft daar bij de provincie ruime ervaring mee:

Hulp en samenwerking komt vaak uit onverwachte hoek

'Wij organiseren zogeheten 'koplopersbewegingen'. Dat hebben we afgekeken van Belgische overheden die daar succesvol mee werken. Mensen doen graag mee als koploper. Ze zijn trots als koploper te worden uitgenodigd. Op deze manier kunnen we eenvoudig organisaties, overheden, en het bedrijfsleven bij elkaar brengen. We zijn daarin niet te kieskeurig. De ervaring heeft ons namelijk geleerd dat hulp vaak uit onverwachte hoek komt. Er wordt op die bijeenkomst passioneel gesproken over plannen en ambities en over de mogelijkheden om die samen op te lossen. Bedrijven gaan dan investeren, organisaties gaan regelen, en lokale banken of overheden zorgen eventueel voor cofinanciering, en overheden zorgen voor de randvoorwaarden voor de uitvoering.'

Volgens Van de Ven valt met name op dat blijkt

dat projecten ook zonder steun tot stand kunnen komen, in tegenstelling wat vaak wordt gedacht bij overheden. 'Overheden onderschatten de markt. De ideeën, deskundigheid, en ambities zitten toch echt in de markt, daar moeten we als overheid gebruik van maken. Naast geld, zijn belangrijke pijlers voor het slagen van een project ook ambities, kennis, capaciteit, en samenwerking.'

Op het vlak van kennis organiseert de provincie ook bijeenkomsten. 'We houden workshops, zoals over energie en biomassa, of over recreatie en toerisme. Dat brengt belangrijke partijen bij elkaar. Daarmee netwerken we. Ik noem deze nieuwe vorm van werken Overheid Nieuwe Stijl.'

We moeten kijken naar de overeenkomsten in plaats van naar de verschillen

Creatief budget genereren

Buiten het congres om licht Van den Ven specifiek toe: 'We hebben in een overlegstructuur waarmee we in het Noord-Brabantse Oirschot een gebied hebben ontwikkeld zonder subsidie. Het landgoed dat we opgeknapt hebben, heeft een biomassacentrale opgericht. Deze houtverbrandingsinstallatie kan geld genereren voor het benodigde groenonderhoud.' Dit is exact hetzelfde beheerprincipe dat wethouder Thijs de la Court van de gemeente Lochem aanhangt en waarmee hij zich eerder dit jaar overigens niet bij iedereen populair maakte. Ook heeft de provincie Brabant mede input geleverd aan het behoudsplan van één van de vijf Kempische Landgoederen "De Utrecht". Het onderhoud van dat landgoed werd in 2006 te duur en door de voorziene bezuinigingen rekende het landgoed niet meer op subsidies. Het landgoed begon

vooruit te denken over een alternatief geldplan, want met name onderhoud aan de vervallen wegen was broodnodig. 'De hoofdpartijen waren de landgoedeigenaren, gemeenten, Duijf advies en projectmanagement, Dienst Landelijk Gebied Tilburg, Streekhuis Kempenland, en het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE)', vertelt Van de Ven. 'Na twee jaar lang overleg met alle betrokkenen, belanghebbenden en omwonenden staan de plannen op papier: de komst van woningen moet het benodigde geld opleveren.

We zijn met alle betrokkenen, van waterschap tot aan de boer op het landgoed, om de tafel gaan zitten om draagvlak voor het plan te creëren. Dat lukte uiteindelijk. Door gedane concessies die in een overlegstructuur noodzakelijk zijn, bevat het inrichtingsplan minder huizen dan we aanvankelijk voor ogen hadden, en op meer verspreide locaties, maar het plan voorziet wel in de aanleg van 32,5 hectare nieuwe natuur en verbetert de kwaliteit van 50 hectare bestaande natuur. De politiek heeft, na een spannend debat, uiteindelijk groen licht gegeven.

Bottlenecks en voordelen van samenwerking

In de provincie Friesland treedt de overheid nog sterk op de voorgrond, dus het bedrijfsleven heeft in Friesland een kleiner aandeel in de overlegstructuren. Maar de provincie moet door economische omstandigheden wel samenwerking zoeken met andere overheden.

Projectcoördinator van de provincie Friesland Klaas Zwart deelt zijn ervaring met het beginnen aan een dergelijke ommezwaai als overheid: 'Nadeel is dat je feitelijk samenwerkt met veel drukke portefeuilles, dat zijn enorme overlegcircuits. Soms zit je in een overlegcircuit met 25 bestuurlijke hoofden. Voor het eerst samenkomen met andere besturen is spannend. De geza-

menlijke belangen moeten ingezien worden en de goodwill naar elkaar toe moet bereikt worden. De verschillende belangen kunnen een nadeel vormen. Binnen een overlegstructuur moet je een gezamenlijke inhoud en agenda opstellen. Die beperken het aantal overlegstructuren tot een minimum. Wat ook gebundeld dient te worden, zijn financiën, personeel, en middelen. Bundelen is een grote uitdaging, want dan moeten partijen kijken naar de overeenkomsten in plaats van naar de verschillen.' Een andere uitdaging volgens Zwart is het opvoeren van de uitvoeringssnelheid. 'Mensen in de streek of gemeente willen graag faciliteren, maar als alles via een trage procedure van de overheid loopt, dan haken zij af. Dus snelle uitvoering van plannen is noodzakelijk. Daar moet je als overheid vooraf al op zijn ingesteld.' Om de meehelpende partijen binnenboort te houden, is het ook belangrijk dat je binnen de agenda zorgt voor maatwerk richting elk van deze partijen. Het hoofddoel van de overheid staat voorop, maar deelnemende partijen moeten beloofd worden door hun wensen ook in vervulling te laten gaan. Volgens De Wilde is het bundelen van financiën, personeel, en middelen ook een kluit, maar moet in een vroeg stadium gebeuren. 'Met name afspraken over de financiën zijn essentieel bij investerings- en ontwikkelingsprojecten. Wie is verantwoordelijk voor welke financiering? Dit moet je als overleggroep in de doelstelling vastleggen en in de agenda terug laten komen.'

Dit zijn de uitdagingen die een overheid aan moet gaan volgens Zwart als het wil overschakelen naar de Overheid Nieuwe Stijl die Van de Ven aanhaalde. Er zijn echter belangrijke voordelen volgens Zwart: 'Losse overlegstructuren, commissies, belangenorganisaties en stuurgroepen verdwijnen. Dus de versnippering van kennis wordt tegengegaan. Daarnaast kunnen zowel de hoofddoelen van de overheid gerealiseerd worden als de wensen van de deelnemende partijen uit het veld.'

Joep van de Ven, provincie Noord-Brabant.

Klaas Zwart, provincie Friesland.